

„Csak egy történelem van...”

Frank Tibor (1948–2022) hagyatéka az MTA KIK gyűjteményében

Tudós könyvtárak az MTA Könyvtár és Információs Központ gyűjteményében 3.

FRANK TIBOR

Frank Tibor 1948-ban született Budapesten. A történelem-angol szak befejezése után 1971-ben kezdett tanítani az ELTE-n, ahol egészen haláláig dolgozott. 1973-ban, az Angol Nyelv és Irodalom Tanszéken meghonosította az angol nyelvű szakképzést. Ez az akkori felsőoktatásban egyedülálló lépés volt. 1991-től amerikai történelmet is tanított, majd 1992–94 között az Amerikanisztika Tanszék vezetője lett. Nemzetközi tapasztalatok nyomán 1994-ben megalapította az ELTE Angol-Amerikai Intézetét, melynek első igazgatója volt 2001-ig, majd hosszabb külföldi tanulmányutakat követően 2006 és 2014 között újra ő vezette az intézményt. 1998-ban szerezte meg az MTA doktora címet, melyet [2013-ban az MTA levelező tagsága, 2019-ben pedig rendes tagság](#) követett. Nemcsak hazánkban tanított, hanem a California Egyetemen és New Yorkban, a Columbia Egyetemen is. Elsősorban politika- és társadalomtörténetet oktatott, de kurzusai között szerepeltek a brit és amerikai társadalom és az amerikai bevándorlás kérdéseit elemző stúdiumok is.

Frank Tibor tudományos pályája alatt 19 könyvet írt és 28 gyűjteményes kötetet szerkesztett, s témáit egy-egy kötet megjelenése után is tovább vitte. Kutatási területei közül kiemelkednek a migrációval kapcsolatos kutatásai; a magyar-amerikai, illetve az európai-amerikai kapcsolatok terén tanulmányok sorát tette közzé. A New York-i kikötő bejáratánál lévő Ellis Islandra érkező szegény tömegek bevándorlását feldolgozó írásai mellett a kettős kivándorlásra kényszerülő magyar értelmiség kultúrtörténete is témája volt.

Kutatásai között szerepelt az angol és amerikai közvéleményben kialakult Magyarország- és Monarchia-kép és Kossuth Lajos emigrációs évei is. Utóbbihoz kapcsolódva izgalmas tanulmánykötetben foglalta össze Zerffi Gusztáv titkosügynöki tevékenységét, aki közel 2000 ügynöki jelentést írt a szabadságharc bukása után, és a jelentések révén mélységeiben mutatta be az osztrák titkosszolgálati apparátust. Közzétette továbbá John F. Montgomery budapesti amerikai követ iratait és emlékiratait, melynek több nyelven megjelent kiadásai hozzájárultak a Magyarországról a második világháború során kialakult negatív kép jelentős módosulásához.

A Kiegyezés utáni Magyarországról több alkalommal is írt, e témában például üknagyapja, Wahrmann Mór életét vette górcső alá, és adta közzé *Honszeretet és felekezeti hűség* című könyvét. A magyar történelem külföldi megismertetése érdekében végzett munkájának kiemelkedő darabja a Peter F. Sugarral és Hanák Péterrel együtt szerkesztett Magyarország története, *A History of Hungary* (1990).

[Frank Tibor munkássága](#) nagyban gazdagította a magyar és az egyetemes történelemtudományt. Rendkívüli együttműködő készsége, munkabírása, műveltsége, tudása, levéltári műveltsége lenyűgöző volt, és a magyarság történelmét, sorskérdéseit képes volt érvényes és egyetemes történelmi keretbe integráltan bemutatni. Nemcsak kiváló tudós volt, de kedves, jó humorú és közvetlen ember, akire ma is sokan emlékeznek. Emléke különösen elevenen él családjá, barátai, kollégái és tanítványai körében; utóbbiak közül sokan miatta választottak tudományos pályát. Az Akadémiai Könyvtárnak F. Várkonyi Zsuzsa által 2022-ben ajándékozott tudósi könyvtár e gazdag életmű szellemi lenyomata, melyet a Könyvtár 21. századi eszközök segítségével oszt meg a kutatókkal.

A könyvtári feldolgozást követően a könyvtár munkatársai és önkéntesei szkennelték dedikációit, összeállították digitálisan is elérhető tékáját, dokumentált és vizuálisan is látványos emléket állítva a tudós szellemi örökségének. A katalógusba végül 1372 tétel került, s a dokumentumok között értékes dedikációk rajzolják fel Frank tudományos kapcsolati hálóját, barátságait, érdeklődési körének szerteágazó szálait.

A tudós által évtizedek alatt gyűjtött kötetek között akadt, ami a Kézirattárba került (Alexis de Tocqueville: *A' demokratia Amerikába*, 1841), de a kötetek többsége a törzsállományt gazdagítja. Az angolul és németül egyaránt kiválóan értő tudós könyvtárában jelentős mennyiségű idegen nyelvű munka található, s tetten érhető, hogy folyamatosan tanulmányozta a szakirodalmat, figyelmét pedig nem kerülték el a témájához kapcsolódó friss megjelenések. A párbeszédre és nyitottságra való hajlama nemcsak ebben nyilvánult meg, hanem abban is, hogy a történelem mellett intenzíven gyűjtötte a társadalomtudomány, szociológia, szépirodalom, zentörténet, művelődéstörténet és tudománytörténet opuszait is.

Az ELTE BTK Angol-Amerikai és Germanisztikai Szakkönyvtárába került anyaggal együtt, melynek listája – nagylelkű együttműködésük és engedélyük révén – szintén tanulmányozható, a Frank Tudóskönyvtárban immár teljessé válik a kiváló történész által évtizedek alatt olvasott és értelmezett dokumentumok együttese. A REAL-ban elhelyezett

gyűjtemény a hagyományos és modern könyvtári alapelvek és eszközök szintézise, melyek révén egy-egy kiváló életmű a későbbi kutatások számára teljességében láthatóvá és értelmezhetővé válik.

Különleges projektünk eredményeként itt egy helyen tanulmányozhatja

- ✓ a Frank Tibor egykori tékájában meglévő és az **MTA KIK állományába felvett dokumentumokat,**
- ✓ az állományban már meglévő és emiatt **fel nem vett hagyatéki könyvtár [dedikált darabjainak képeit,](#)**
- ✓ a könyvtárba **fel nem vett dokumentumok listáit** (dedikált és nem dedikált tételek),
- ✓ az **ELTE BTK Angol-Amerikai és Germanisztikai Szakkönyvtárnak ajándékozott** és ott megtalálható **dokumentumok listáját,**
- ✓ a tudós életéről, valamint könyvtárának darabjairól és könyvsorozatairól készített **képválogatásunkat.**

A feldolgozást és az anyag összeállítását az MTA KIK Gyűjteményszervezési Osztályának munkatársai és önkéntesei, a közzétételt a Szakinformatikai Osztály munkatársai végezték.

Nagy Ágnes

MTA KIK Gyűjteményszervezési Osztály

Budapest, 2025. december 6.